

DIEREXPERIMENTENCOMMISSIE

KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN (KNAW)

JAARVERSLAG 2000

ALGEMEEN/WERKWIJZE

Sinds 1990 kent de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) een Dierexperimentencommissie (DEC).

De functie van de DEC is primair gericht op een ethische toetsing van dierproeven. Dit houdt in: een ethische afweging van de mate van ongerief van elk proefdier tegen het wetenschappelijk en maatschappelijk belang en haalbaarheid van het voorgenomen onderzoek.

Inschatting van de wetenschappelijke kwaliteit van de doelstelling van de dierproef behoort in eerste instantie niet tot de taken van de DEC. Desalniettemin is een indruk hiervan noodzakelijk om tot een goede afweging te kunnen komen. Derhalve dienen dierproeven, die ter toetsing worden voorgelegd aan de DEC, van te voren op hun wetenschappelijk waarde te zijn getoetst. Dit gebeurt door de werkgroep leider van de betreffende werkgroep of de directeur van het betreffende KNAW-instituut. De DEC vergewissen zich er ten allen tijde van dat een wetenschappelijke toetsing inderdaad heeft plaatsgevonden, zo niet dan wordt het protocol niet in behandeling genomen.

Conform de regelgeving wordt er binnen de KNAW er alleen dierexperimenteel onderzoek uitgevoerd als er een positief advies is gegeven door de DEC. De dierexperimenten van alle onderzoeksgroepen van KNAW-instituten die dierexperimenten doen in de zin van de wet, namelijk

worden door de DEC beoordeeld. Eveneens wordt er advies uitgebracht over de protocollen van een drietal niet KNAW-instituten, namelijk het

DE PROCEDURE

Een aanmeldingsformulier voor een voorgenomen dierproef wordt bij de proefdierdeskundige (ex art 14 WOD) ingeleverd. De proefdierdeskundige is tevens secretaris van de DEC. Hij bespreekt de aanvraag met de onderzoeker en geeft advies waar nodig. Bovendien toetst hij of aan overige voorwaarden (fokvergunningen, COGEM-inschalingen, LNV biotechnologie-vergunningen, vergunningen/ontheffingen in het geval van dieren in/uit het wild) is voldaan. Alleen door de proefdierdeskundige getoetste aanmeldingen worden in de vergaderingen van de DEC besproken.

DE KLEINE COMMISSIE

Experimenten met gering ongerief voor de dieren (met uitzondering van primaten), experimenten met matig ongerief die bij herhaling volgens een vast protocol worden uitgevoerd en welke eerder door de voltallige DEC van een positief advies zijn voorzien, dan wel amendementen op lopende onderzoeksplannen, waarbij niet sprake is van een verandering in het ongerief of verandering in de vraagstelling, behoeven niet vooraf door de DEC in haar geheel te worden getoetst. Dergelijke

protocollen kunnen in een kleiner comité, met de proefdierdeskundige als adviseur, van een voorlopig advies worden voorzien. Dit voorlopige advies kan alleen afgegeven worden wanneer dit wordt gesteund door alle leden van dit kleine comité. De samenstelling van dit kleine comité kan wisselen, maar zal altijd minstens drie van de vier deskundigheden bevatten en nooit een lid afkomstig vanuit het instituut van waaruit het protocol is ingediend. Er wordt een zeer terughoudend beleid gevoerd met betrekking tot het behandelen van protocollen door een kleine commissie. Alleen als de indieners expliciet aangeven dat de voortgang van het onderzoek in gevaar komt wordt een behandeling door een kleine commissie ingezet. Het voorlopige positieve advies van de kleine commissie geldt tot aan de eerstvolgende voltallige DEC vergadering. Alle protocollen worden in deze vergadering behandeld en van een definitief advies voorzien. In het overzicht is aangegeven over hoeveel protocollen (en van wie) er het afgelopen jaar geadviseerd is door een kleine commissie.

Naast de ethische toetsing van voorgenomen dierexperimenteel onderzoek houdt de DEC zich ook in een algemener kader actief bezig met zaken rond proefdieren (waaronder bijvoorbeeld proefdierhuisvesting) en dierproeven binnen en buiten de KNAW. In grote lijnen worden de nieuwbouw/verbouwplannen, werkwijzen etc. besproken. De DEC vergadert elk jaar op verschillende locaties om zich ook ter plaatse op de hoogte te stellen van zaken rond proefdieren en dierproeven. De DEC is lid van de NVDEC. Verschillende leden participeren actief in de activiteiten van deze vereniging.

De DEC nodigt regelmatig werkgroepleiders uit om het onderzoek van hun werkgroep toe te komen lichten en de onderzoeken aangemeld via de verschillende DEC-protocollen in het wat bredere kader van de onderzoekslijn van de groep te plaatsen.

SAMENSTELLING VAN DE DEC

In 2000 was de commissie als volgt samengesteld:

NAAM	FUNCTIE	DESKUNDIGHEID
Prof. dr. [REDACTED]*	voorzitter	
Dr. [REDACTED]	vertegenwoordiger [REDACTED] (tot april 2000)	dierproeven
Dr. [REDACTED]	vertegenwoordiger [REDACTED] (vanaf april 2000)	dierproeven
Dr. [REDACTED]	vertegenwoordiger [REDACTED]	dierproeven
Dr. [REDACTED]	vertegenwoordiger [REDACTED]	dierproeven
Dr. [REDACTED]	vertegenwoordiger [REDACTED]	dierproeven
Prof. dr. [REDACTED]*	emeritus hoogleraar veterinaire anesthesiologie	proefdieren en hun bescherming, ethiek, alternatieven
Prof. dr. [REDACTED]	wetenschappelijk medewerker Rathenau Instituut	ethiek
Dr. [REDACTED]*	artikel 14 functionaris [REDACTED]	proefdieren en hun bescherming, ethiek, alternatieven
Mevr. ing. [REDACTED]	vertegenwoordiger technisch personeel (tot oktober 2000)	proefdieren, alternatieven
Dhr. ing. [REDACTED]	vertegenwoordiger technisch personeel (vanaf oktober 2000)	proefdieren, alternatieven
Dr. [REDACTED]	secretaris (geen lid) art 14 functionaris KNAW	geen stemrecht
Mevr. drs. [REDACTED]	ambtelijk secretaris	geen stemrecht

*niet in arbeidsrelatie met de vergunninghouder KNAW

FREQUENTIE VAN VERGADEREN

In het verslagjaar is de voltallige commissie vijf keer bij elkaar gekomen. De DEC vergadert gemiddeld eens in de twee à drie maanden. Elk DEC-lid dat vanuit een KNAW-instituut in de DEC zit neemt niet deel aan het opstellen van het advies over een dierproef vanuit zijn/haar instituut. Dit betekent in de praktijk dat bij het opstellen van een advies altijd maximaal negen DEC-leden betrokken zijn, waarvan drie deskundigen op het gebied van dierproeven.

Dit jaarverslag is besproken in de commissie vergadering van 14 maart 2001 en behoudens enige kleine tekstuele bijstellingen akkoord bevonden.

BEOORDELING DIEREXPERIMENTEN

Totaal in 2000 beoordeelde dierexperimenten

- aantal nog in behandeling per 31-12-2000	1
- aantal positief geadviseerd KNAW-instituten	62 (waarvan 26 na bijstelling)
- aantal positief geadviseerd overige instituten	13
[REDACTED]	9 (waarvan 6 na bijstelling)
[REDACTED]	4 (waarvan 2 na bijstelling)
- aantal positief advies door extra overleg met de kleine cie.	6
KNAW	6
[REDACTED]	-
[REDACTED]	-
- aantal ingetrokken protocollen	2
KNAW	1
[REDACTED]	1
- aantal addenda	41
[REDACTED]	37
[REDACTED]	1
[REDACTED]	2
[REDACTED]	1
- aantal pilots (alle [REDACTED])	10

Voor specificatie van het aantal protocollen met doel, looptijd en eventueel opmerkingen van de DEC, zie de bijlage. In deze bijlage loopt, tenzij expliciet vermeld, in alle gevallen de looptijd van het advies parallel aan de looptijd van het protocol

Er werd één maal een onderzoeker uitgenodigd om in de vergadering zijn/haar project toe te lichten.

Er is een jaarlijks bestuurlijk overleg met de directeur beheer van de KNAW, de gemachtigde vergunninghouder, de voorzitter van de DEC en de proefdierdeskundige. Tijdens dit overleg komen procedurele en financiële zaken alsmede eventuele knelpunten zowel wat betreft het functioneren van de DEC als de situatie rond proefdieren en dierproeven in algemene zin binnen de KNAW in aan de orde.

NV-DEC

De vergaderingen van de NV-DEC werden in 2000 bijgewoond door verschillende leden van de commissie.

Amsterdam, 3 april 2001

secretaris DEC

[REDACTED]

NUMMER	DATUM	ADVIES	DOEL	LOOPTIJD	DIERSOORT	AANTAL	VOORWAARDE(N)
			ADVIES			DIEREN	
████████	2-2	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	smient	8	wekelijks verslag aan proefdierdeskundige indien tweede slachtoffer valt, proeven stopzetten en overleg met proefdierdeskundige
████████	2-2	positief	37	1 jaar	koolmees	144	
	2-2	positief	37	1 jaar	koolmees	144	
	8-8	voorwaardelijk positief na herziening	37	2 jaar	koolmees	max. 2500	verklaring keuze onderzoeksterreinen toelichting ongeriefinschatting
████████	1-1	positief	37	1 jaar	konijn	2	
████████					rat	50	
	1-1	positief	37	1 jaar	muis	6525	
	1-1	positief	37	1 jaar	Xenopus Laevis	396	
	1-1	positief	37	1 jaar	muis	4492	
████████	1-1	positief	37	1 jaar	Danio rerio	9790	
	1-1	positief	37	1 jaar	Danio rerio	6210	
	1-1	positief	37	1 jaar	Danio rerio	8550	
	1-1	positief	37	1 jaar	Xenopus	360	
					tropicalis		
████████	1-1	positief	37	1 jaar	muis	151	verantwoording/verslaggeving reeds gedane experimenten argumentatie aantallen nog te gebruiken dieren
	1-1	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	muis	55	
████████	1-1	positief na herziening	37	1 jaar	Danio rerio	1350	max. 6730
	1-1-2001	positief	37	1 jaar	Danio rerio		
████████	2-2	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	goudvis	980	bij verlenging na 1 jaar overzicht*
████████	2-2	positief	37	1 jaar	goudvis	15	
					zebravis	100	

██████	7-6	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	rat	160	toedienen pijnstillers na operatie argumentatie twee verschillende ischemieperiodes
██████	7-6	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	36	looptijd maximaal 1 jaar
██████	7-6	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	muis	40	bij verlenging na 1 jaar overzicht*
██████	8-8	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	konijn	20	bij verlenging na 1 jaar overzicht*
██████	24-10	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	muis	2712	vervangingsschema indienen bij proefdierdeskundige hypnorm anaesthesie bij kamerpuncties bij verlenging na 1 jaar overzicht* LNV-vergunning COGEM-ontheffing positief DEC-advies wetenschappelijke vraag en eerst geplande experimenten proefdierdeskundige betrekken bij transgenen-uit bij verlenging na 1 jaar overzicht*
██████	2-2	positief na herziening	37	1 jaar	rat	120	
					muis	40	
██████	2-2	positief	37	2 jaar	rat	20	
██████	2-2	positief	37	1 jaar	rat	120	
██████	2-2	positief	37	1 jaar	rat	64	
██████	2-2	positief	37	1 jaar	rat	134	
██████	2-2	positief	37	1 jaar	rat	82	
██████	2-2	positief na herziening	37	1 jaar	rat	16	
██████	2-2	positief na herziening	37	1 jaar	rat	177	
██████	2-2	positief	37	1 jaar	rat	69	
██████	2-2	positief	37	1 jaar	rat	50	
					muis	25	
██████	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	rat	21	
██████	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	rat	40	
██████	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	rat	30	
██████	6-4	positief	37	1 jaar	rat	12	
██████	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	rat	96	
██████	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	rat	138	

	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	rat	96	
	6-4	positief	37	1 jaar	rat	56	
	6-4	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat muis	12 208	ongerief mag niet meer dan matig zijn toezicht proefdierdeskundige
	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	rat	146	
	7-6	positief	37	1 jaar	rat	84	
	7-6	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	124	indienen schematisch overzicht verloop voorgaande experimenten
	7-6	na herziening					
	7-6	voorwaardelijk positief	37	2 jaar	rat	129	koeling voor decapitatie verduidelijking of dierlijke cellen niet vervangen kunnen worden door kweekcellen
	8-8	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	112	na expt. 1-3 indiening werkprotocol expt. 4 indien mogelijk, beperking duur infusies tot maximaal 1 uur
	8-8	na herziening	37	1 jaar	rat	70	
	7-6	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	100	looptijd protocol maximaal 1 jaar bij verlenging na 1 jaar overzicht* eventuele verlenging: aangeven op welke (hoofd)vragen onderzoek zich zal gaan richten
	7-6	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	88	antisera testen op weefsel zelfde dier (niet meerdere dieren), tenzij noodzaak tegendeel wordt aangetoond
	7-6	na herziening					huisvesting dieren onder DD condities bijstelling duur experimenten
	7-6	voorwaardelijk positief	37	2 jaar	rat	24	bijspuiten anestheticum alleen incidenteel afweging argumenten binnen werkgroep rond inschatten van ongerief bij langdurige voerrestrictie
	8-8	na herziening					toelichting hoe onderzoek past in onderzoek werkgroep
	8-8	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	116	voortijdig afmaken dieren alleen incidenteel nadere verklaring opbouw en strategie pilotexperimenten argumentatie controlegroepen

	8-8	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	rat	100	bij eventuele verlenging na 1 jaar overzicht*
	8-8	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	rat	26	nadere uitleg gebruik anaesthesie hypnorm anaesthesie combineren met dornicum
	8-8	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	rat	52	bijstelling protocol n.a.v. opmerkingen DEC proefdierdeskundige betrekken bij planning/uitvoering pilot 4 na pilot 1-4 eerst rapportage behaalde resultaten voordat begonnen wordt met vervollexperimenten
	24-10	positief	37	1 jaar	rat	100	
	INGETROKKEN						
	16-1-01	positief na herziening	37	1 jaar	muis	1280	
	24-10	positief	37	1 jaar	rat	120	
	24-10	positief	37	1 jaar	rat	128	
	24-10	positief	37	1 jaar	rat	80-100	
	24-10	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	27	proefdierdeskundige betrekken bij uitvoering infusie-experimenten
	24-10	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	rat	44	na eerste vastenperiode verslag aan de DEC voordat met volgende vastenperiode wordt begonnen
	24-10	positief	37	1 jaar	rat	78	
	GEEN PROTOCOLLEN IN 2000						
	2-2	positief na herziening	37	1 jaar	kip	10	
	6-4	positief	37	1 jaar	kleine karekiet	7	
					grote karekiet	5	
	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	grutto	50	
	6-4	positief na herziening	37	1 jaar	kip	40	
	6-4	voorwaardelijk positief	37	1 jaar	zeehond	1	geen verandering in huisvestings-omstandigheden als gevolg van experimenten 1x net inzwemmen = stoppen experimenten
	7-6	positief	37	1 jaar	steenuil	20	

	7-6	voorwaardelijk positief na herziening	37	1 jaar	spitsmuis	3	randvoorwaarden ether-gebruik argumentatie keuze vier onderzoeksgebieden invriezen stoffelijke resten
					rosse woelmuis	max. 40	
					bosspitsmuis	max. 40	
					bosmuis	max. 40	
					veldmuis	max. 40	
	INGETROKKEN						
	7-6	positief na herziening	37	1 jaar	loper		
	8-8	positief na herziening	37	1 jaar	kanoetstrandloper	24	
	15-8	positief na herziening	37	1½ jaar	kanoetstrandloper	25	
					kanoetstrandloper	max. 120	
					grote kanoet	max. 40	
					steenloper	max. 40	
	15-8	voorwaardelijk positief na herziening	37	1½ jaar	kanoetstrandloper	max. 800	toelichting vasthouden vogels na vangst bij verlenging na 1 jaar overzicht*
					rosse grutto	max. 400	

*N.B.

overzicht in geval van verlenging na 1 jaar:
aantal gebruikte dieren tijdens eerste jaar
korte omschrijving uitgevoerde experimenten
resultaten afgelopen jaar (b.v. publicaties)

NB2

Looptijd advies = looptijd protocol